

Kerk geloofde niet in platte aarde

Katholiek Nieuwsblad, 12 juni 2009

door prof. Benno Zuiddam, buitengewoon hoogleraar Nieuwe Testament, Grieks en Kerkgeschiedenis aan de theologische faculteit van North-West Universiteit in Potchefstroom, Zuid-Afrika.

[KatholiekNieuwsblad](#)

Dat de Kerk ooit geloofd zou hebben in een platte aarde, is even onjuist als onwetenschappelijk. Het is een onnozel propagandapraatje. In het buitenland weet men dit allang, maar kennelijk loopt Nederland achter. De Lage Landen zijn altijd al 'platter' geweest dan de rest van de wereld.

Onlangs was het weer zover. Ditmaal was Reformatorisch Dagblad het slachtoffer. Zowel een oud-hoogleraar als een in opspraak geraakte evolutionist in omroepeland vertelde de RD-lezers dat de Kerk, de bijbel, of allebei ten onrechte eeuwenlang geleerd hebben dat de aarde plat is. Gelukkig zouden we na de Verlichting wel beter weten.

Geloof in ronde aarde

Het is een moderne misvatting dat de kosmologie van de vroege Kerk en de Middeleeuwen de aarde zag als plat. Dwars door haar geschiedenis hebben leraars en doctors van de Kerk vrij algemeen de gedachte aangehangen dat de aarde rond is. Bij de meeste vroege kerkvaders speelt het onderwerp geen rol, maar zij die het wel bespreken, beschouwden de aarde gewoonlijk als rond of sferisch. Een citaat uit onverdachte bron, de evolutionistische professor Stephen J. Gould: "Er was nog nooit een periode van 'platte aarde duisternis' onder geleerden (onafhankelijk van hoe het algemene publiek onze planeet toen en nu beschouwd mag hebben). De Griekse kennis van sferiteit is nooit vervaagd en alle belangrijke middeleeuwse wetenschappers aanvaardden de ronde aarde als een bewezen feit van de kosmologie."

Platte uitzonderingen

Eigenlijk is er maar een handjevol bekende vroege schrijvers te vinden die de gedachte van een platte aarde bevorderden. De eerste was Lactantius (245-325). Na zijn bekering verwierp hij de Griekse filosofen en derhalve ook de reeds antieke gedachte dat de aarde rond is. Deze gedachte was algemeen. Men had gezien hoe schepen onder de horizon verdwijnen. Eratosthenes had 250 jaar voor Christus al de omtrek van de aarde wiskundig uitgewerkt. Hij was bepaald geen uitzondering in de overtuiging dat de aarde een bol en geen platte pannenkoek was. Lactantius, in tegenstelling tot de meeste kerkvaders, verwierp echter alle Griekse filosofie na zijn bekering en daarmee ook de ronde aarde. Zijn werk werd door de Kerk echter als ketters beschouwd en hij bleef dus vrij onbekend tot aan de Renaissance, toen men zijn Latijn wel leuk vond. Toen werd ook zijn geloof in een platte aarde weer nieuw leven ingeblazen. In het Oosten was er in de zesde eeuw nog Indicopleustes die geloofde in een platte aarde onder een hemelboog. Zijn werk werd evenmin positief ontvangen in de Kerk.

Negentiende-eeuwse mythe

De mythe van een Kerk die geloofde in een platte aarde is bedacht in de negentiende eeuw. Dat was een tijd van grote vijandigheid tussen wetenschap en godsdienst. Het begon al voor Darwin, die niet uit de lucht is komen vallen. In 1834 verspreidde Letronne de leugen dat de kerkvaders (Augustinus, Ambrosius en Basilius inbegrepen!) zouden hebben geloofd in een platte aarde. De Engelsman Draper (History of the Conflict between Religion and Science, 1874) en Amerikaan Dickson White (History of the Warfare of Science with Theology in Christendom, 1896) deden later hetzelfde.

Grote onzin

Historisch is veel van de mythe terug te voeren op de publicatie van Washington Irving's boek over Columbus

(1828), dat door sommigen voor wetenschappelijk aangezien is. Kerkelijke vertegenwoordigers waarschuwen Columbus daar dat zijn expeditie van de aarde af gaat vallen omdat de bijbel zou zeggen dat de aarde plat is. Grote onzin. Zowel Columbus als zijn tegenstanders wist dat je via het Westen naar Indië kon zeilen. De vraag was alleen of de schepen van die tijd zo'n lange reis konden doorstaan. Professor Jeffrey Russell (University of California) heeft er een boek over geschreven (Inventing the Flat Earth). Zijn conclusie: vanaf de Oudheid tot aan de tijd van Columbus waren christelijke wetenschappers nagenoeg unaniem van mening dat de wereld rond was.

Darwinistische propaganda

Het wereldbeeld van een Kerk die geloofde in een platte aarde is dus een misvatting. De hoogtijdagen van de mythe waren tussen 1870 en 1920, toen darwinisten deze leugen gebruikten in hun strijd tegen de Kerk over de evolutietheorie. Scheppingsgeloof moest vereenzelvigd worden met een platte aarde en belachelijk gemaakt worden. De atheïstische professor Dawkins in Oxford doet het nog steeds zo. Van hem kun je dat verwachten. Het is echter jammer dat ook zij die aanspraak maken op affiniteit et 'bijbelgetrouw' Nederland deze mythe als waarheid verspreiden.

Overgenomen met toestemming van Katholiek Nieuwsblad.